

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening
for Helsingø og Omegn

Annisse – Helsingø – Mårumb – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

April 2022

Glade borgere i Helsingø ved befrielsen maj 1945
Foto fra Gribskov Arkiv

Generalforsamling 2020 + 2021:

Lørdag den 29. januar 2022 afholdt foreningen sin generalforsamling i Helsinge-Hallens Selskabslokaler. Netop denne lørdag var Danmark ramt af stormen "Malik", og kun få medlemmer havde fundet vej til generalforsamlingen.

På grund af corona-restriktioner var generalforsamlingen for 2020 blevet aflyst, og nuværende generalforsamling dækkede derfor både året 2020 og året 2021.

Foreningens kasserer, Finn Klitgaard, blev valgt til dirigent, og formanden Poul Erik Thomsen aflagde beretning for begge årene, hver for sig. Af beretningen kan fremhæves:

Medlemstal 2020 = 124 og Medlemstal 2021 = 127.

Der er hvert år udsendt 3 medlemsblade (De syv Sogne), i april, august og december. December-nummeret omdeles af bestyrelsen personligt, vedlagt et eksemplar af "Årbogen *"Alle tiders Nordsjælland"*, udgivet af Museum Nordsjælland.

Arrangementer for medlemmerne har også været ramt af corona-restriktioner, men der er afholdt følgende:

19/9-2021: Byvandring ved Helsinge Station

3/11-2021: Annisse-aften i Annisse Forsamlingshus

Formanden omtalte endvidere et fælles projekt mellem Gilleleje Museumsforening, Græsted Lokalhistoriske Forening og Lokalhistorisk Forening for Helsinge og Omegn,

vedrørende 100-årsdagen i marts 2022 for stiftelse af "Andelsselskabet Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyningsselskab". Projektet forventes at ende med udgivelse af et hæfte om emnet på 80 sider. Hæftet forventes at blive uddelt til medlemmer i løbet af foråret 2022.

Formandens beretning blev godkendt af forsamlingen.

Foreningens kasserer, Finn Klitgaard, forelagde regnskabet for både 2020 og 2021. Året 2020 udviste et overskud på kr. 401, og året 2021 et underskud på kr. 12.091, hvilket skyldtes en udgift til anskaffelse af et transportabelt højtaleranlæg, der kan anvendes ved byvandring, samt andre af foreningens arrangementer.

Regnskaberne for begge år blev godkendt.

Kontingent for 2023 blev fastsat til kr. 150,00, samme beløb som tidligere år.

Da der ikke var afholdt generalforsamling og valg af bestyrelsesmedlemmer for foregående år, var alle bestyrelsesmedlemmer på valg. Alle nuværende bestyrelsesmedlemmer var villige til genvalg, og der var genvalg til alle uden modkandidater, for henholdsvis ét år og to år. Desuden blev Per Mortensen, Helsingø, nyvalgt som medlem af bestyrelsen.

Ingen opstillede som suppleanter til bestyrelsen, og der er derfor 2 ledige pladser som bestyrelsessuppleanter.

Nuværende revisor blev genvalgt, og ingen opstillede som revisorsuppleant.

Under eventuelt kunne Willy Larsen oplyse, at foreningen er i kontakt med TV Nordkysten, (TVN), som den 21. januar 2022 har sendt et indslag om Tinghuset i Helsingø, samt et interview med Willy. TV Nordkysten vil gerne i samarbejde med foreningen sende flere indslag med lokalhistorisk islæt. TV Nordkysten kan ses på YouTube eller på Netavisen Gribskov.

Læs også om generalforsamlingen på foreningens hjemmeside "Lokalhistorisk Forening for Helsingø og Omegn."

*Foto fra generalforsamlingen 2020 og 2021.
Foto: Per Mortensen*

Erindringer om den 4. og 5. maj 1945 i Helsingø

Skrevet af Ole Blåkilde, Helsingø

Den 4. maj 1945 var det mildt vejr. Vi børn havde fået lov til at komme ud og lege efter aftensmaden. Om et par måneder ville jeg fylde 10 år og var lige kommet i fjerde klasse fra april. Skoleåret gik dengang fra april til april. Ved otte-tiden om aftenen kaldte min mor mig ind. Inde tændte min far som sædvanlig for den engelske radio, der var tyske støjsendere på, men flere bølgelængde at prøve.

Så kom gong-gong signalet, og prins Jørgens march blev som vanligt spillet, og så var forbindelsen der. "Her er London," sagde speakeren. I slutningen af udsendelsen kom den helt overraskende oplysning om, at Montgomery meddelte, at de tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og Danmark havde overgivet sig. Den gjaldt fra kl. otte om morgenen den 5. maj.

Jeg spurgte min far og mor, hvad det betød, og om man nu kunne få appelsiner og bananer. Jeg havde aldrig smagt en banan. I besættelsens første år kom der få italienske appelsiner. Men ellers forstod jeg næppe meget af den lettelse, de voksne følte, selv om jeg delte deres følelse med dem. Der kom ikke noget særligt liv på Frede-

riksborgvej den aften, Men senere kørte der nogle bevæbnede motorcyklister frem og tilbage. Det var patrioter, men nu kom ordet frihedskæmper i brug i stedet.

Vestergade 7, Torvet, Helsingør – Ved befrielsen maj 1945
Foto fra Gribskov Arkiv

Om morgenen den 5. maj mødte fjerde til syvende klasserne på Helsingør Skole som sædvanlig. Om der var morgensalme og morgenbøn i klasserne den morgen som sædvanlig, husker jeg ikke. Men alle elever blev samlet i gymnastiksalen, og der blev vist nok som sædvanlig på den tid sunget fædrelandssange, og så holdt skolens leder, overlærer Marius Larsen, en lang tale for os. Jeg husker ikke indholdet udover, at det nok var om

konge og fædreland og befrielse, og at han var meget bevæget, men at den nok har gjort indtryk på os og hjulpet os til baggrundsviden. Talen, som han holdt, må selvfølgelig have indeholdt meget af det, man ikke havde turdet sige under besættelsen. Så fik vi fri fra skole resten af dagen og gik hjemad.

Om morgenen den 5. maj ringede alle landets kirkeklokker af glæde en time, vist fra k. 8. Det var meddelt forud i radioen, at de ville ringe. Og alle, som havde flag og flagstang, havde hejst flaget. Over for Tinghuset have en del mennesker samlet sig, og da vi børn havde været hjemme med skoletasken, sluttede vi os til.

Glæde over befrielsen maj 1945 ved Tinghuset i Helsingør
Foto fra Gribskov Arkiv

Frihedskæmperne havde opslået deres hovedkvarter i politiets lokaler på siden af bygningen – vi så de lokale ledere gå ind og ud. Det var folk, vi udmærket vidste hvem de var, mest lokale erhvervsfolk, men for os ny i roller som frihedskæmpere med armbind. Nu gik de med våben, pistoler, maskinpistoler eller geværer.

Vi børn sluttede os til tilskuerne på fortovet på pladsen over for indgangen på siden af tinghuset. Menige frihedskæmpere med geværer var sat til at holde tilskuerne på deres side af gaden. Der kørte biler og lastbiler til og fra pladsen. Frihedskæmperne kørte ud, hentede og arresterede danske landsforrædere, som på forskellig vis havde samarbejdet med den nazistiske besættelsesmagt. Nogle blev kørt til stående på en lastbil med armene rakt i vejret. Der var et enormt had mod disse mennesker.

Jeg hørte en tilskuer sige til en af vagterne, at hvis det var ham, der havde haft et gevær, så havde han skudt dem. Jeg havde hørt min mor fortælle, at Gestapo – det tyske politi – havde haft 42 mænd fra Helsingørsk arrestet. Det svirrede med rygter om ildkampe med hipo´er – danske hjælpebetjente til det tyske politi. Frihedskæmpere kørte ud for at finde dem – bl.a gruppen ”Skovtroldene” på vognmand Anders Nielsens lastbil - men de fandt ingen.

Også i de næste par dage tilbragte jeg en del af tiden foran tinghuset. En af dagene havde de lejet Carl Hansens rutebil til at køre arresterede landsforrædere til Hillerød. En

stor menneskemængde hujede og hylede af dem. Jeg husker, at jeg kendte en enkelt af dem i bussen af udseende, datter af en velkendt lokal nazist.

Da min far købte ”sort” benzin i 1944.

Skrevet af Ole Blåkilde, Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv.

Efter Nazitysklands besættelse af Danmark i 1940 blev forsyningerne af benzin mindre og mindre. Kun dem med erhvervsmæssig bilkørsel kunne få rationeringsmærker til benzin, men måtte ikke køre privat.

Alle biler til privat kørsel skulle stå opklodsede i garagerne. D.v.s. stillet på træklodser med hjulene afmonterede. Der stod de så i fem år til 1945. Jeg husker, de stod i nogle af naboernes garager.

Min far var dyrlæge i Helsingør og skulle køre erhvervsmæssigt. Landbrugets produktion af husdyr skulle jo opretholdes. Benzin-rationeringerne blev stadig mindre. For at begrænse forbruget skiftede min far bil til en af de små DKW-biler. De var bygget i Tyskland før krigen af en dansk fabrikant. De havde en lille totakts-motor og et let karosseri af træ og krydsfiner beklædt med en slags voks-dug. De senere østtyske to-takts Trabant med plastkarosseri byggede vist på DKW-ideerne.

En dag i 1944 fik min far besøg af en mand af vist tvivlsom omtale, kaldet Kage-Jens. Han spurgte min far, om han

ville købe "sort" benzin til 4 kr. literen. Det var en grov pris – den officielle pris lå dengang et godt stykke under en krone. Men min far kunne ikke få sin rationeringskvote til at slå til, så han slog til, selv om den sorte benzin sandsynligvis var stjålet fra den tyske besættelsesmagt. Så kom der en dag en lastbil og afleverede en metaltromle med 200 liter "sort" benzin. Den blev rullet ind i vores gård, hvor den ikke kunne ses, når man kom ind.

Et stykke tid senere ringede det på vores dør ved ti-tiden om aftenen. Under besættelsen spurgte man, hvem det var, før man lukkede op.

Det var vores læge, Max Jacobsen. Han kom for at fortælle, at han havde haft besøg af det tyske politi, som havde ledt efter sort benzin, dog uden at finde noget. Nu ville han advare min far, hvis det også skulle overgå ham. Sammen rullede de nu tromlen med benzinen om i vores baghave og dækkede den med grene.

Men det tyske politi kom heldigvis ikke hos os, så vi kunne ånde lettet op efterhånden som tromlen blev tømt. De sidste snes liter viste sig at være vand, som jo var tungere end benzin og lå i bunden af tromlen.

Senere i 1944 måtte min far opgive at køre på benzin, og han købte en Ford A, model 1931, og fik bekostet installation af en gasgenerator til bølgebrænde som energikilde. Derom kan fortælles en anden gang.

Mindesmærker i Vejby Sogn:

Guldaldermaleren P.C. Skovgaard: 1817 – 1875.

Peter Christian Thamsen Skovgaard er det fulde navn på en af de store guldalder-malere.

På et hus ved siden af forsamlingshuset på Stationsvej i Vejby finder man en mindeplade for P.C. Skovgaard med følgende tekst:

LANDSKABSMALEREN
PETER CHRISTIAN SKOV-
GAARD FØDT PÅ GÅRDEN
HAMMERSHUS VED SKEE 4.
APRIL 1817 DØD I KØBEN-
HAVN 13. APRIL 1875. HAN
OPVOKSTE I VEJBY, HVOR
HANS FORÆLDRE BOSATTE
SIG I 1825 OG HANS MODER
DREV KØBMANDSHANDEL
TIL 1854 I DETTE HUS

Mindetavle for P.C. Skovgaard

Foto: Erik Larsen

Mindepladen er opsat af P.C. Skovgaards børnebørn i 1942.

Gården Hammershus ved Skee lå i nærheden af Ringsted, men forældrene valgte at flytte til Vejby, hvor moderen

drev en købmandsforretning på Stationsvej, hvilket hun fortsatte med indtil 1852. Hun døde i 1854, mens P.C. Skovgaard opholdt sig i Italien. Faderen begyndte at arbejde som politibetjent i København og blev senere distriktskommisær.

P.C. Skovgaards mor fik tidligt øjnene op for hans kunstneriske evner, og da hun også selv havde en kunstnerisk åre, kunne hun ret tidlig begynde at give ham undervisning i malerkunst. Han kom også i håndværkerlære som maler, og allerede som 18-årig var han uddannet som maler, hvorefter han kunne begynde at uddanne sig til kunstmaler, og endte med en uddannelse efter 14 år fra 1831 til 1845 på Det Kongelige Danske Kunstakademi, hvor han også tilbragte tid med andre kendte kunstnere, hvem han også lærte en del af.

Hans interesse inden for malerkunst var først og fremmest landskabsmalerier, og der findes mange malerier med lokale motiver fra vores område. Mange af disse er blevet til, mens han sammen med vennen, den kendte kunstmaler J. Th. Lundbye opholdt sig i Vejby. Han malede dog også mange portrætter, blandt andet af Grundtvig, som han var en stor tilhænger af.

Han solgte værker til Kunstforeningen, Den Kongelige Malerisamling v/Statens Museum for Kunst, hans værker findes på Nationalmuseet, og en stor del af hans værker er i hænde hos private samlere. Han modtog mange udmærkelser, den største nok da han blev udnævnt til Ridder af Dannebrog, og han endte også med titlen som professor.

Den unge P.C. Skovgaard

Den ældre P.C. Skovgaard

P.C. Skovgaard fik tre børn, sønnerne Joakim og Niels og datteren Susette. Alle tre børn fulgte i P.C. Skovgaards fodspor og blev kunstnere. Sønnen Joakim fik i 1901 en opgave med at udsmykke Viborg Domkirke, og dette arbejde var Viborg Kommune så begejstret for, at byrådet sammen med familien Skovgaard valgte at stifte et museum for familien. Dette kom til verden i 1937 i kommunens gamle rådhus ved siden af Viborg Domkirke. Først blev museet fyldt med familiens værker, der blev lånt til museet, senere er en del af værkerne blevet doneret til museet, der nu rummer en samling af fem generationer af familien Skovgaard, samt en lang række værker fra familiens venner og bekendte i kunstnerkredse, hvoriblandt er mange kendte navne. Hvis man kommer på Viborgeggen, kan jeg varmt anbefale et besøg både på dette museum og i Viborg Domkirke, som er udsmykket af sønnen Joakim Skovgaard.

P.C. Skovgaard døde i København i 1875, kun 58 år gammel, og han blev begravet på Assistens Kirkegård på Nørrebro i København.

Kilder:

“Bogen om Frederiksborg Amt” (Jørgen Andersens Forlag 1969)

“Mindesmærker i Nordsjælland” - Udgivet af Nordsjællands Museumsforening

Hjemmesiden skovgaardsmuseet.dk

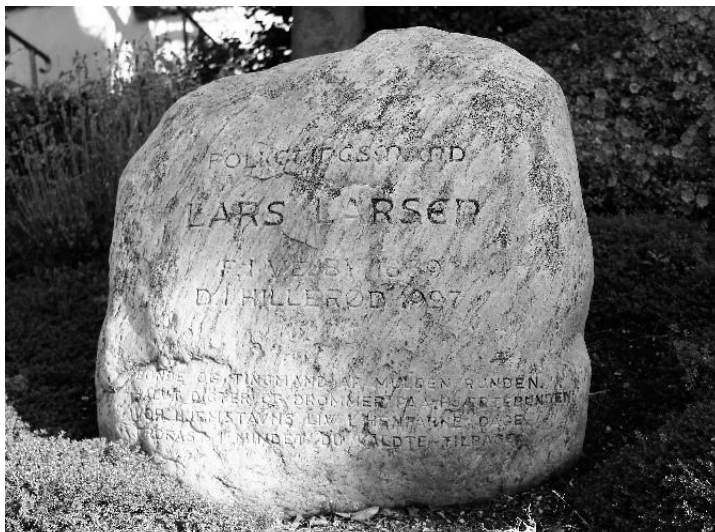
Jens Peter Munk: P.C. Skovgaard i *Den Store Danske*, Gyldendal

Wikipedia

Skrevet af Erik Larsen august 2018

Folketingsmanden Lars Larsen - Vejby:

På Vejby Kirkegård står der en sten til minde om en af sognets folketingsmænd, Lars Larsen.

Lars Larsens gravsten på Vejby Kirkegård (Foto Erik Larsen)

Teksten der er indhugget i stenen, lyder således:

FOLKETINGSMAND LARS LARSEN
F.I VEJBY 1839
D.I HILLERØD 1927

Herunder er der indhugget en hyldesttekst:

***Bonde og Tingmand af mulden runden
Halvt digter og drømmer på hjærtebunden
Vor hjemstavns liv i henfarne dage
Trofast i mindet du kaldte tilbage***

Lars Larsen var politisk aktiv, og i 1869, da han var 30 år gammel, blev han valgt ind i folketinget for partiet Venstre. Han stod bag et forslag om "Alderdomsforsørgelse for ubemidlede". På lokal plan var han medlem af sognerådet, tog initiativ til at få rejst Vejby Forsamlingshus og var ejer af gården Saxenkold, som han dog måtte opgive at drive. Herefter drev han en restaurant i Hillerød, samtidig med at han skrev artikler og holdt foredrag om det nordsjællandske dagligliv. Han døde i Hillerød i 1927, 88 år gammel.

Kilder:

"Bogen om Frederiksborg Amt" (Jørgen Andersens Forlag 1969)

"Mindesmærker i Nordsjælland" - Udgivet af Nordsjællands Museumsforening

Landbyhistorier.dk

Wikipedia

Skrevet af Erik Larsen august 2018

Foreningens næste arrangement:

Bestyrelsen planlægger en byvandring i Helsingør i slutningen af maj måned. Dato, tidspunkt og startsted vil blive annonceret i Ugeposten.

Redaktionen hører gerne fra medlemmerne, der har lyst til at skrive eller fortælle en historie fra lokalområdet. Tag kontakt til et af nævnte bestyrelsesmedlemmer:

Lokalhistorisk forening for Helsinge og Omegn.

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen

Mail: info.lofoheom@gamil.com

Kasserer: Finn Klitgaard – Tlf. 20 12 15 77 Mail:

finn.klitgaard@adslhome.dk

Redaktør: Willy Larsen – Mail: birkedal13@gmail.com

Hjemmeside:

www.lokalhistorisk-helsinge-omegn.123hjemmeside.dk

Facebook: Lokalhistorisk Forening Helsinge Omegn

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Aase Bomholdt, Ramløse Tlf. 61 26 26 38

Niels Andersen, Annisse Tlf. 42 41 57 60

Eigil Pagter Møller, Laugø Tlf. 20 95 04 66

Per Mortensen, Helsinge Tlf. 29 11 44 80